

CAA

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

J.P.A. Wortelboer te Bedum, bewerkt door A.A. Kooyman

Henk van Wijk benaderde mij met het verzoek om een door J.P.A Wortelboer bijeengebrachte enorme hoeveelheid gegevens over Groningse tinnegieters, te ordenen en dus toegankelijk te maken.

Niet zo zeer ter completering, maar meer ter verlichting van het verhaal, althans dat is de bedoeling, zijn ook enige gegevens uit mijn eigen tin-documentatie toegevoegd.

Voor de schrijfwijze van de namen van de Groningse tinnegieters zijn de aantekeningen van Wortelboer aangehouden.

Verder is er voor gekozen de tinnegieters in alfabetische volgorde de revue te laten passeren, met uitzondering van de tinnegieters uit de 14e en 15e eeuw.

Hierover valt immers behalve een naam en jaartal niets te vermelden. Ook geen tinmerken.

Dit geldt echter niet voor de kannegieters **Otto** (1456), **Simon** (1500) en **Gert** (1526/27) waar verder in dit artikel nog op terug zal worden gekomen. Uit de gegevens van Wortelboer zijn alleen de nog niet eerder gepubliceerde tinmerken in dit artikel opgenomen. Wel is er een verwijzing, indien van een tinnegieter reeds merken gepubliceerd zijn. Dit geldt ook voor namen die dan voorzien zijn van de aantekening (Dubbe). De vele verwijzingen in de tekst dienen slechts ter staving van het bronnenonderzoek.

Welnu, de oudst bekende tinnegieter is **Johan** kannegieter. Hij is reeds in 1386 in Groningen werkzaam. Dus ruim voordat het stadsbestuur over Groningen in 1416 een gildebrieff (een keur) gaf aan de zadelmakers, kannegieters, glazenmakers en malers, die tezamen een gilde vormden. Van een tweede **Johan** is sprake in 1535/1536. In 'Drie Groningse Hanze-tin kannen uit de 15e en 16e eeuw' schrijft Minke A. de Visser, dat de Groningse kannegieter Gert een groot huis bezit, waarin ook o.a. deze Johan kannegieter woont.

Uit de 15e eeuw vermeldt dit artikel de volgende kannegieters: **Tijdeman Stam** kort vóór 1434, **Berent** in 1442, **Peter** in 1470, **Derrick** in 1478, **Hermen** in 1481 en **Ellecke kannegieter**. Van deze laatste is bekend dat hij in 1483 de jaarlijkse rente koopt uit een huis in de Ebbingestraat van Grete, de dochter van wijlen **Lubbert**, kannegieter¹⁾.

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Aarendijk, Pieter (Dubbe)

Zie Arents Dijk, Peter

Amsinck, Willem

1634 - 1663

- GAG III I, dl. 14, fol. 150, d.d. 17 juli 1652 Willem Amsinck, tinnegieter.
- Hij woonde in de Poelestraat

Amsing, Berend

1845

- Adresboek Groningen, jaar 1854: 'B. Amsing, Voor 't Kleinpoortje Q 48'
- Provinciale Groninger Courant van 8 mei 1876 advertentie: 'B. Amsing is verhuisd van Voor 't Kleinpoortje naar de Oostzijde van het Nieuwe Kerkhof, Groningen, den 5 Mei 1876'.
- Merken: G.M.M. Houben, Nederlandse metrieke inhoudsmaten, 1988, p. 110

Amsing, Berend

1880 - 1975 (Dubbe)

- In 1911 kocht Berend Amsing het Reijenga-deel in de vormen van de weduwe Reijenga, blijktens de kwitantie voor zegge 75 gulden.²⁾
- Merken: B. Dubbe, Tin en tinnegieters in Nederland, 1978, p. 351, fig. 304 en 305

Amsing, Broer Jurriens

1668 - 1674 - 1683 - 1684

- GAG III I, deel 45, folio 204, d.d. 24 juli 1705 'Broer Amsings weduwe: in Oude Ebbingstrate 1 gld. 16 str. Wegens huire van eenich tin'

Amsing, Egbert

1671

- Uitstel tinnegietersproef voor 14 dagen, 1676

Amsing, Harm

1837, 1845

- Was gehuwd met Trijntje Beukers.
- Was in 1837 eiser bij exploit van de 20e mei comparerende bij Mr. T.J. ten Berge, procureur, tegen Jan Rienewerf, Fredericus Rienewerf en Hendrik Reisiger, tinnegieters wonende te Groningen, de beide eerstgenoemden als kinderen en mede-erfgenamen van wijlen Wobbenius Rienewerf, gedaagden met betrekking tot een geschil over tinnegietersvormen
- Hij is de grootvader van Harm Amsing (1928,1934,1980)
- Deelde in 1847 samen met Tsjerk Reijenga zijn vormen, zoals uit een bewaard gebleven contract met beschrijvingslijst blijkt.²⁾

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Amsing, Harm

- 1907, 1928, 1934, 1980 (Dubbe)
- Zoon van Berend Amsing (1880 – 1975)
 - Kleinzoon van Harm Amsing, 1837,1845
 - Het atelier van **Harm Amsing** was gevestigd in een souterrain aan de Brugstraat en daar goot hij temidden van een enorme chaos, nog dagelijks zijn kraantjeskannen, schotels, 'biedermeier' kandelaars en zoals hij ze zelf noemde, **de lachende lepels** (gemerkt HA HA HA): voor veel Groningers een verplicht huwelijkscadeau.³⁾
 - Merken: B. Dubbe, Tin en tinnegieters in Nederland, 1978, p. 351, fig. 306, 307, 308
G.M.M. Houben, Nederlandse metrieke inhoudsmaten, 1988, p. 110

Amsingh, Wilhelmus

1721 - 1738

- Woont in de Oude Ebbingestraat
 - GAG III I, dl. 47, folio 423, d.d. 18 augustus 1721 'Wilhelmus Amsingh in Olde Ebbingestraat 3gl. 13 stver wegens geleverde huur tin".
 - Wilhelmus Amsingh, van Groningen huwt MK 19 november 1726 Tuletta Wiringe, van Groningen
- Opmerking met betrekking tot onderstaand merk: schrijfwijze Amsing stemt niet overeen met schrijfwijze Amsingh

Arents Dijk, Peter

1719 - 1761

- Merken: B. Dubbe, Tin en tinnegieters in Nederland 1978, p. 351, fig. 302, 303

Beerlink, Albert

1733 - 1746

- Admissiegelden gildeleden stad Groningen: opm. tinnegieter

Bensinger, Jan

1633 - 1634

- Woont aan 't Brede Markt
- GAG III I, dl 7, folio 4, d.d. 20 januari 1633 'Jan Bensinge, tinnegieter aan de Brede Marckt'.
- GAG III I, dl. 7, folio 130, d.d. 23 maart 1634 'Jan Bensing, cannegieter'

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Bensingh, Luitien

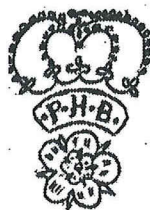
1623 - 1645

- GAG III I, dl. 4, folio 104, d.d. 30 maart 1623, 'Luitien Bensingh, kannegieter'
- GAG III I, folio 245, d.d. 9 februari 1645, 'Luitien Bensingh, kannegieter'

Bleeker, Pieter Hindriks

o 1748 - † 1826 (Dubbe)

- Woonde in de Brugstraat
- GAG LXVb25, fol. 230 verso, d.d. ? februari 1780. Pieter Hindriks Bleeker en Jantje Alefs Garsema ehel. zijn f. 500,= schuldig aan haar stiefvader Abraham Velthuis en volle moeder Anna Helena van der Worp ehel. herkomende wegens voor haar gekochte en betaalde tinnegieters gereedschap en forms, als tot het tinnegieters werk en gilde behoren en bij de debiteur Pieter Hendriks Bleeker berustende'.
- Naamregister of adresboek van Groningen voor het jaar 1817 P.H. Bleeker, Letter B no. 106 Bruggestraat.
- Pieter Hindrik Bleker z.v. Hindrik Bleker en Albertien ..., overleden Groningen 2 oktober 1826, bijna 78 jaar, tingieter, huwt 1778 Jantien Alefs (Garsema), weduwe tingieter Berend Dilling, overleden 1809.
- Resoluties van Gedeputeerde Staten van Groningen, toegang 1, inv. Nr. 203, fol. 227 verso, d.d. 30 juni 1789: 'De Heeren Gedeputeerden permitteren aan de tinnegieter Pieter Bleeker de trekweg in het Hunsingo Quartier bij het aanstaande Wehester Markt met een gelaaden vragtwagen heen en weerom te mogen gebruiken, mits betaalende den tol daartoe staande'.
- Prov. Groninger Courant 20 december 1808: 'De geregtelijke beschrijvinge zijnde uitgebragt over de vaste goederen van P. Bleker en als houdende den boedel van wijlen deszelfs ehevrouw Jantje Garstema, voorheen weduwe Berend Dilling, in deze stad ofte diens tavel gelegen, worden deszelfs creditoren gewaarschouwt hunne praetensien voor den 23 Januarij 1809 ter Stads Secretarie te laten aantekenen'.

- Voor ander merk: B. Dubbe, Tin en tinnegieters in Nederland, 1978, p. 351 fig. 309

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Bloemsaet, Vincent

1671 - 1688

- Kreeg in 1671 uitstel tinnegietersproef voor 14 dagen.
- Vincent Bloemsaet, van Zutphen, ondertrouwt 30 april 1681 Annegien Meijers, weduwe hopman Van Cleve.
- GAG III l, deel 38, folio 105, d.d. 20 april 1684. 'Vincent Bloemsaet, tinnegieter in Ebbingestraat'
- GAG III a, deel 133, d.d. 25 oktober en 22 november 1746 inzake tinnegietersvormen

Bruins, Klaas

1817, 1854, 1865 (Dubbe)

- Adresboek Groningen, jaar 1854, K. Bruins, woont in Gelkingestraat E 98b.
- Geboren Groningen 20 mei 1817, huwt in Groningen 24 april 1845 Evertje Jacobs van der Laer.
- t.t.v. zijn huwelijk tinnegietersknecht. In 1846 en in 1850 bij geboorte kinderen, idem. In 1852 en in 1864 bij geboorte kinderen, tinnegieter.
- In 1867/8 en 1869/70 volgens patentregisters tinnegieter (GAG toegang 1399, inv. no. 5775 en 5807).
- In bevolkingsregister van 1870 tinnegieter, deze beroepsaanduiding is evenwel doorgestreept!!
- GAG toegang 58-7, wijk N, 28 (patentregister) K. Bruins tinnegieter en pettemaker, alhier, winkelier ben: f 2000,= en op de weekmarkten, alhier. (tinnegieter is onderstreept d.w.z. de hoofdactiviteit)

Bruuns, Willem

1669

Cleve, Albert Willem van

1668 - 1676.

- Woont op de hoek van Ebbingepoortenbrug
- GAG III l, dl. 26, d.d. 26 januari 1668, folio 76 'Albert van Cleve, cannegieter op de hoek van Ebbingepoortenbrugge'.
- GAG III l, dl. 31, d.d. 10 oktober 1675, folio 314v. 'Albert van Cleve in Ebbingestrade heeft vordering wegens vercoft en verbuit tinwerck

Cramer, Claas Gerrits

1630 - 1666

- Woont in Ebbingestraat

Cramer, Gerrit

1650

Delden, Hindrik van

1706 - 1707

- Rekestboek stad Groningen 16 december 1706

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Dilling, Berend
vóór 1778

- Zijn weduwe hertrouwt in 1778 met P.H. Bleker
- Groninger Courant 25 februari 1777: 'W. Atzema in glte gedenkt op woensdag den 12 maart 1777 's avonds 6 uur ten huize van de wijnh. F. Koster in het Gouden Hoofd publijk bij strijkgeld te verkoopen een behuizinge staande aan de N. kant in het midden van de Poelen Straat, zijnde zeer geleege en geschikt tot veelerh. negotie, zoo door de tinnegieter B. Dilling en Vr. in eigendom word bewoond (enz.)'

Dilling, weduwe
1767

- Albert Dilling 1727 admissiegeld

Dilling, Johannes
1771?

Dijk, Jan Pieter

- geboren ca. 1747
- Groninger Courant 12 februari 1779. 'J.P. Dijk, tinnegieter in de Guldenstraet, het 2^e huis van de stadswaag naast het Gouden Hoofd.'
- Prov. Groninger Courant 17 juli 1778: 'J.P. Dijk, mr. Tinnegieter in de Gulden Straat naast het Gouden Hoofd, presenteert te verkoopen deszelfs voor korte jaaren meest nieuws vertimmerde behuizing, tinwinkel en gereedschappen, intusschen continueert dezelfve met het maken en verkoopen van veelderhande soort van tinnegieters winkelwaaren voor een zeer civiele prijs'
- Prov. Groninger Courant 16 februari 1779: 'J.P. Dijk mr. Tinnegieter (enz.) koopt ook als vooren oud tin in het roos tin tot 7 st. en 't Engels tin tot 8 st. 't pond'
- Prov. Groninger Courant 11 mei 1779: 'Bij J.P. Dijk in de Gulden Straat naast het Gouden Hooft worden deszelfs tinnegieters winkel waaren tegen extra laage prijzen uitverkogt'
- Prov. Groninger Courant 14 mei 1779: 'De procureur J. Versteegh in qlt. gedenkt op woensdag den 19 maj 1779 's avonds om 6 uur ten huize van de wijnhandelaar F. Koster in 't Gouden Hooft publijk bij strijkgeld te verkopen een hegt sterk en in korte jaren meest nieuws doortimmerde behuizinge, staande en gelegen naast 't Gouden Hooft in de Gulden Straat, zo thans door Monsr. J.P. Dijk en vrouw in eigendom toebehorende gebruikt, nader in de biljetten gespecificeert'
- Prov. Groninger Courant 21 mei 1779: 'Op aanstaande dinsdag en woensdag den 25 en 26 maj 1779 zal ten huize van J.P. Dijk in de Gulden Straat bij uitmijninge verkogt worden, huisgeraden en een groot partij nieuw gemaakt tin als mede een fraaij stel gewigten (enz.)'

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Engelberts, Engelbert

1689 - vóór 1697

Engelberts, Jacob

1623 - 1650

- woont op de hoek van Folkingestraat
- GAG III l, dl. 8, folio 307, d.d. 5 november 1637

Engelberts, Geert

1657

Engelberts, wed. Geert Engelberts?

1693

Ganckema, Hinricus

1695 - 1720

- woont in de Stoeldraeijer straete
- GAG III l, deel 47, folio 234, d.d. 12 februari 1720 'Henricus Ganckema, tinnegieter in Steentilstraat vaste goederen in deze stadt etc.'

Gerrits, Claes, kannegieter

1634 - 1666

- GAG III l, dl. 7, folio 132 d.d. 23 maart 1634 in de Ebbinge straete
- GAG III l, dl. 12, folio 53 d.d. 27 september 1646, Claes Gerrits kannegieter in Ebbinge strate
- GAG III l, dl. 13, folio 32 v, d.d. 21 oktober 1649. Claes Gerrits kannegieter in Ebbinge strate heeft vordering wegens 'tinwerck'
- Komt ook nog voor in GAG III l, dl. 14, fol. 261, d.d. 26 december 1652, GAG III l, dl. 17, folio 297, d.d. 9 september 1656, GAG III l, dl. 19, folio 284 d.d. 19 juni 1659, GAG III l, dl. 21, folio 183 d.d. 14 december 1662, GAG III l, dl. 23, folio 323 d.d. 3 juni 1666 en GAG III l, dl. 24, folio 249v, d.d. 18 november 1666.

Gert, Kannegieter

1526/1527 (Dubbe)

- overleden na 1537
- maker van een 16e eeuwse tinnen kan, eigendom van het Friesch Museum te Leeuwarden. Gemerkt (op het ronde plaatje op het deksel) met Gronings stadsmerk en meestermerk Gert.
- Hij is ook de tinnegieter die in 1535/1536 een groot huis bezit, waarin ook o.a. Johan, kannegieter woont.¹⁾
- Merk: Minke A. de Visser, Drie Groningse Hanze-tin kannen, in Oud Nederland, IV (1950)

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Giroldi, Joseph

1854 - 1868 (Dubbe)

- Adresboek Groningen, jaar 1854, J. Giroldi, Kruidhuisgang S 344
- Joseph Giroldi, geboren Pogno Italië, 10 oktober 1818, tingieter bij zijn 1^e en 2^e huwelijk resp. in 1858 en in 1860, in 1865 arbeider, in 1868 gipsmaker.
- J. Geroldi (Giroldi) tingieter: vermeld in de staat van fabrieken, trafieken en bedrijven welke tussen 1 januari 1843 en 1 januari 1848 zijn opgericht (GAG, tabellen 39 zwart potlood- suppl. blauw). werkt alleen, zonder machines.

Heijr, Menne Jacobs

- Woont in 1734 in de Guldenstraat. In 1752 en 1768 in de Turftorenstraat.
- GAG III w, dl. 10, d.d. 23 juli 1768, in de Turftorenstraat
- 1749 admissiegeld - 1768

Hoorenbeeck, Jacob

- 1650 admissiegeld

Huising, A

1880 - 1895 (Dubbe)

- Woont in de Zwanestraat

- Voor andere merken: G.M.M. Houben, Nederlandse metrieke inhoudsmaten 1988, p. 110

Huising, Jan

1803 - 1879 (Dubbe)

- Adresboek Groningen, jaar 1854, J. Huising Hooge Der A H 92
- Jan Huising zoon van Albert Jan Huising, wever, en Ida Engelberts, geboren op 7 september 1803, overleden Groningen 30 november 1879, 76 jaar, tinnegieter, huwt 29 mei 1828 Geertje ter Borch,

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

overleden Groningen 23 augustus 1863.

- Erfgenamen:
 1. Albertus Huising, tingieter, wonende te Groningen
 2. Ida Huising z.e. wonende te Groningen
 3. kinderen van de erflater
resp. bestaat uit:
 - a. eene winkelbehuizing, getekend letter K, nummer 39, met mandelige open plaats noordzijde in de Zwanenstraat te Groningen
 - b. tinnegietersgereedschappen gewaardeerd op 3700,=
 - c. ongewerkt tin 474,=
 - d. ongewerkt tin 1091,=
- totaal resp. f. 15.780,72
- Zie T. Reijenga Prov. Gron. Courant 31 maart 1840
- Prov. Gron. Courant 5 juni 1840. 'De ondergetekende J. Huisingh, wonende te Groningen aan Der A, het tweede huis van de Turftorenstraat, maakt door deze aan zijn vroegere begunstigers bekend, dat hij thans weder de affaire van tinnegieter voor zijne eigene rekening voortzet (etc)'.

- Voor andere merken: B. Dubbe, Tin en tinnegieters in Nederland, 1978, p. 351 fig. 311, fig. 13

Jacobs, Duirt

1641 – 1646

- Woont in de Stoeldraaiersstraat
- GAG III l, dl. 10, folio 188v, d.d. 31 januari 1641. "Duirt Jacobs kanningieter heeft vordering van 10 gulden voor tinwerck".
- GAG III l, dl. 12, folio 60v, d.d. 1 oktober 1646 'Duirt Jacobs, tingieter'

Jansen, Egbert

1658

Jansen, Hindrick

1638 - 1653

- GAG III V dl. 1, 19 augustus 1653, procedure tussen Hindrick Jansen, tinnegieter en olderman van het tinnegietersgilde

Kilsdonk, Ernestus

1811

- De tinnegieter Ernestus Kilsdonk gaat in ondertrouw Groningen 8 juni 1811

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

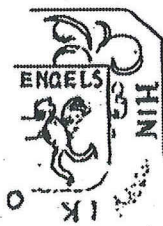
Knars, Harmen

1690 - 1705

Kours, Hindrik

1746, overlijdt vóór 1791

- Woont ten oosten vooraan in de Oude Ebbingestraat 1746 – 1772
- Hindrik Kours van Groningen huwt 10 juli 1746 Tuletta Wyringa, wed. Wilhelmus Amsing van Groningen.
- GAG, archief 92, Kwinkenplaats met daaraan gelegen perceel inv. No. 19: De erven van wijlen de tinnegieter Hindrik Kours en vrouw verkopen een huis ten oosten in de Oude Ebbingestraat. Er wordt bepaald, dat het perceel nooit mag worden verhuurd, verkocht of overgedragen aan een ijzersmid, koperslager, blikslager, kistenmaker of tinnegieter.
Oud Archief stad Groningen, inv. Nr. 560 rood, fol. 16 nalatenschap wijlen Hindrik Kours, in leven mr. Tinnegieter hier ter stede, overleden vóór 7 april 1791.
- Prov. Groninger Courant 15 april 1791: 'Alzoo Monsieur Hendrik Kours, in leven Mr. Tinnegieter te Groningen, zoon van wijlen Harm Kours en Anna Delbruggen, is koomen te overlijden, zoo worden, kragt appointement der H. Heeren Borgemeesteren en Raad in Groningen, in dato den 7 April 1791 , alle die geene, zoo vermeenen, tot diens nalaatenschap mede gerechtigd te zijn, door deezen ter Stadts Secretarie binnen Groningen uiterlijk voor den 7 Julij 1791 te moeten adresseeren?'
- Prov. Groninger Courant 2 augustus 1791: 'publieke verkoping van:
I. Een behuizinge, staande ten oosten in de Oude Ebbinge Straat, door wijlen de tinnegieter Hindrik Kours en vrouw in eigendom bewoond.
II. (enz.)'
- Prov. Groninger Courant 30 augustus 1791: 'op woensdag den 7 September 1791 en volgende dagen zal door de Schrijver en Uitmijnder der Boelgoederen ten sterfhuize van wijlen de tinnegieter H. Kours en vrouw voor aan in de oude Ebbinge Straat worden verkogt, eenige mobilia, bestaande in linnen, beddegoed, 2 kabinetten tc., benevens eenig gewerkt zilver. Voots een extra groote quantiteit nieuw gemaakt tin, bestaande in groote schotels, borden, sauskoppen, trekpotten, koffijpotten, lampet en bak, een terreiene, en wat meer in een tinnegieters winkel behoord. Wijders eenige honderd ponden oud tin, koper en lood (enz.)'

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Krijtius/Critius, Tonnis

- Olderman in 1712, 1721

Lucas

- Kannegieter
- GAG III 1, dl. 15, fol. 64, d.d. 24 april 1653, Lucas kannegieter in Stoeldraijerstraat

Mees, Jeremias

- bij de Poelepoortenbooge 1705 – vóór 1734

Mensens, Egbertus

1737 - 1763

- Tinnegieter op de Laan te Groningen 28 januari 1763

Muller, Anthoni

1718 - 1730/1731 - 1746

- Rekeningen stad Groningen, jaar 1718, fol. 137: 'tinnegieters en sadelmakers: Anthoni Mulder voor admisie 9,-'
N.B. Uit de bijlage blijkt: Antoni Muller tinnegieter

Nieborg, Daniel van

- Geboren te Werckhoven, Utrecht in 1744, overleden 3 sept. 1816 te Groningen
- Biedt zaak te koop aan in 1808
- Huwt april 1777
- Resoluties van Gedeputeerde Staten van Groningen, inv. Nr. 202, fol. 19, d.d. 3 augustus 1786: 'Daniel Nieburgh, tinnegieter permitteren hem om met een geladen vragt wagen de trekweg van hier naar Appingedam (of Ulrum - niet geheel duidelijk) en zo wederom te mogen gebruiken mits betalende den tol daartoe staande'.
- Resoluties van Gedeputeerde Staten van Groningen, inv. Nr. 202, fol 19 d.d. 30 juli 1787: 'De tinnegieter Daniel Neijburgh gepermitteerd om met een geladen vragtwagen de trekweg van hier naar Uithuizen heen en weer te mogen passeren.
Idem, 14 augustus 1787, maar nu op en neer naar Ulrum'.
- Resoluties van Gedeputeerde Staten van Groningen, inv. Nr. 201, fol 47, d.d. 26 juli 1784: 'De tinnegieter Pieter Bleker en Daniel Nieborgh krijgen toestemming om met een geladen vragtwagen den trekweg van hier naar Uithuizen en zo wederom te mogen passeren onder betaling van den tol daartoe staande'.

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels'

zes eeuwen Groningse tinnegieters

Otto

- kannegieter 1456, overleden na 1483 (Dubbe)
- Maker van een, ongeveer 33 cm. hoge tinnen **Hanze-kan**, die in de Fivel te Enselens bij Loppersum werd gevonden en nu eigendom is van het Museum van Oudheden te Groningen. Op het deksel van de kan is het wapen van de stad Groningen (dubbelkoppige adelaar) ingeslagen, hetgeen ingevolge de keur van 1437 was voorgeschreven. Tevens de gotische letters ot (van Otto) De kan is uit de 2e helft van de XVe eeuw.¹⁾
- Merk: Minke A. de Visser, Drie Groningse Hanze-tin kannen, in Oud Nederland IV (1950)

Phebes, Rient

170..

Pieman Stook (de oudere), Paulus

1680 - 1705

- Rekestboek stad Groningen 18 juli 1684 en 19 oktober 1705

Pieman (de Jongere), Paulus

1707, 1708

- Rekestboek stad Groningen 17 februari 1707 en 8 maart 1708

Ploegman Sr., Hindrik

1667 - vóór 169..

- Hindrich Ploechman 1643 opm. kannegieter

Ploegman Jr., Hindrik

1695 - 1746

- Rekestboek 5 september 1695 Hindrik Ploegman als nieuw gekozen olderman van het tinnegietersgilde.
- GAG III 1, dl. 48, folio 302v, d.d. 20 december 1725 'Vaendrigh Ploeghman in Oosterstrate vord. wegens gehuirt tin als anders op de uitghste geleverd'.
- Akte uit 1746 m.b.t. een geschil tussen enerzijds Hindrik Schaapschoe, Peter Arents Dijk, Albert Beerlink, Wobbenus Renewerff en Hindrik Kours en anderzijds Ploegman, inzake tinnegietersvormen.

Prengen, Jacob Hindricx

1682

Reisiger, Hendrik

1803 - 1866 (Dubbe)

- Adresboek Groningen jaar 1854, H.Reisiger jr., Steentilstraat R 51
- Geboren Groningen 22 februari 1803, overleden Groningen 8 december 1866
- Hij levert in 1846 2 tinnen avondmaalsschotels aan de N.H. Gemeente (gemeente Uithuizermeeden).

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

- Zaak van Jan Rienewerf en Freerk Rienewef, beiden tinnegieters wonende te Groningen tegen Hendrik Reisiger en zijn eheveouw Agnieta Meijer, wonende te Groningen m.b.t. tinnegietersvormen.

Renewerf, Wobbenus

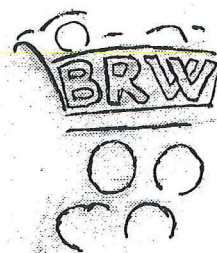
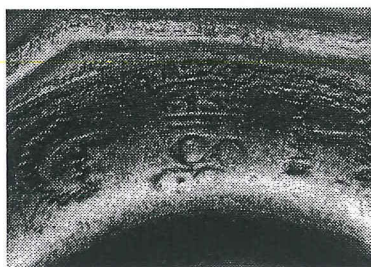
1746 - 1764

- GAG III l, dl. 52, folio 150 d.d. 9 april 175... Wobbenius Renewerf in Steentilstraat
- GAG III w, dl. 9 d.d. 18 maart en 11 mei 1762 tinnegieter Rienewerf in Steentilstraat krijgt toestemming om een potkast te maken ten noorden in de Steentilstraat op de hoek van de Poele- en Peperstraat.

Renewerff, Bastiaan

- 1723 admissiegeld

Reyenga, .. W

1830

Reyenga Tzn, J

(Dubbe)

- Omstreeks 1830 begon Tsjerk Reijenga een tin- en lakkerijbedrijfje aan het Zuiderdiep. Zijn kleinzoon Jan Reijenga (1880 - 1960) ging bij zijn grootvader in de leer om het tinnegietersvak te leren, nadat zijn vader hem het verlakkersvak al had bijgebracht. Eerst vestigde Jan Reijenga zich in de Gelkingestraat, later in 1925 in de Oude Ebbingestraat. ²⁾
- Merken: G.M.M. Houben, Nederlandse metrieke inhoudsmaten 1988, p. 111

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Reijenga, Tsjerk

1830, 1840, 1854 (Dubbe)

- Adresboek Groningen jaar 1854, T. Reijenga, Brugstraat H 121
- In de Prov. Gron. Courant van 31 maart 1840 wordt medegedeeld dat T. Reijenga en J. Huising een complete tingieterij hebben aangelegd (etc.) Noordzijde op de Nieuwstad te Groningen.
- Merken: B. Dubbe, Tin en tinnegieters in Nederland 1978, p. 351 fig. 312, 313

Reijenga TZ, J

1720, 1730/1731, 1736

Reijenga, Jan Wybe

1912, 1978

- Reijenga was een begrip voor gelakte kraantjeskannen, Amsing voor blanke kraantjeskannen. Ging vroeger een dochter uit een familie in goeden doen trouwen, dan kreeg zij een tinnen kraantjeskan mee.
- Hij beëindigt bedrijf in 1978
- Om dit eeuwenoude ambacht niet verloren te laten gaan, heeft hij het tingieten aan Hans Ruben (die toen hij veertien jaar oud was bij hem in dienst kwam) geleerd, en het verlakken aan diens broer Henk. Wat deze beide ambachtlieden in het Drentse Eext en het Groningse Veendam vandaag in praktijk brengen, is nog precies hetzelfde als waarmee Tjerk Reijenga in 1830 de zaak begon.⁵⁾

Reijenga en Zn

T 1865 (Dubbe)

Rienewerf, Frederikus

(gebr. J. & F. Rienewerf)

- Prov. Gron. Courant 23 december 1871: 'Heden overleed, in de ouderdom van ruim 78 jaar, de heer Frederikus Rienewerf, oud-tingieter alhier. Groningen den 19 December 1871. Namens de familie N. Nanning, uit aller naam'.

Rienewerf, Jan

(Dubbe)

- Adresboek Groningen jaar 1854 J. Rienewerf Guldenstraat A 252
- Jan Rienewerf z.v. Wobbenius Rienewerf, tingieter en Jantien Jans Huisinga, overleden Groningen 19 oktober 1868, 70 jaar, tingieter, laatst gewoond hebbende in de Guldenstraat letter A nummer 252, aldaar overleden. Ongehuwd.
- Enige erfgename krachtens testament is zijn broer Frederikus Rienewerf, tinnegieter wonende te Groningen ...bestaat uit onverdeelde helft (andere helft is voor Frederikus R) tinnegietersgereedschappen en voorraden tin 730,= samen f. 29.970,21½

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Rienewerf, Jan Hillebrant

1751 - 1829 (Dubbe)

- Naamregister of adresboek van Groningen voor het jaar 1817 J.H. Rienewerf, letter R no. 30 Steentilstraat
- Jan Hillebrant Rienewerf, zoon van Wobbenius Rienewerf, tinnegietter en Geertjen Hillebrands Abbring(e). Overleden Groningen 8 februari 1829, 77 jaar, kinderloos overleden. Huwt (1) 1798 Geertruide Collier, overleden Groningen januari 1810, 51 jaar. Huwt (2) Sara Venema 21 maart 1815. Sara Venema verkoopt tinnegietersvormen in 1837.
- Tinnegietersknechten die in het testament van Jan Hillebrant worden genoemd zijn: Frederik Huwing, Jan Huizing, Jan Schukking, Jan Borkman de weduwe.
- J.H. Rienewerf had vormen gemeenschappelijk met de erven van zijn broer Wobbenius Rienewerf

Jan Hillebrant Rienewerf was in zijn tijd o.a. bekend als maker van kraantjeskannen.

Ook stonden Huising, Reijenga en Amsing in die tijd hierom bekend. Maar Jan Hillebrant bracht een belangrijke verbetering bij de kraantjeskannen aan. Een zwak punt van de kraantjeskan is de bodem. Door het lage smeltpunt van tin krijgt de onderzijde het zwaar te verduren wanneer de kan op het komfoor met de gloeiende kooltjes staat. Het probleem wordt bestreden door het kraantje zover boven de onderzijde van het kanlichaam te bevestigen, dat er altijd een rest koffie in blijft staan. Dit voorkomt dat de temperatuur van de kanbodem te hoog wordt (het smeltpunt van tin is ca. 240° C). Toch voldoet ook deze oplossing niet helemaal. Vooral bij kraantjeskannen uit de 18e eeuw hangt de kanbodem te dicht bij het komfoor met de gloeiende kooltjes.

Rienewerf wist dit te voorkomen door verlenging van de pootjes en een afgeplatte bodem. Door de verlenging van de pootjes staat het kanlichaam verder van het komfoor af, en wordt de hitte door de afgeplatte bodem beter verdeeld.⁴⁾

- Merken: B. Dubbe, Tin en tinnegieters in Nederland 1978, p. 351 fig. 314, 315, 316

Rienewerf, Fa. J. en F.

1865 (Dubbe)

- Merken: B. Dubbe: Tin en tinnegieters in Nederland, 1978, p. 351 fig. 317, 73

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Rienewerf, Wobbenius

1757 - 1824 (Dubbe)

- Naamregister of adresboek van Groningen voor het jaar 1817
W. Rienewerf, Letter L no. 34 Guldenstraat
- Geboren 1757 en overleden 1824, zoon van Wobbenus Rienewerf.
- Prov. Groninger Courant 14 augustus 1807: 'Heden morgen om half zes uur is mijn geliefde vrouw Ida Jans Huizinga verlost van een dood kind. Groningen den 13 Augustus 1807. W. Rienewerf, Mr. Tinnegieter in Gulden Straat'.
- Wobbenius Rienewerf z.v. Wobbenius Rienewerf, tingieter en Geertjen Hillebrands Abbringe, overleden Groningen 13 juni 1824, 67 jaar, tinnegieter, huwt 1786 Jantien Jans Huizinga, overleden 1831.
- Erfgenamen zijn zijn kinderen:
 1. Sweentje R. x Jan Jans Smit, goud- en zilversmid
 2. Jan R. tinnegieter
 3. Frederikus R. tinnegieter
 4. Wobbena R. wed. Barend Sterks
 5. Geertruida R.
- Merken: B. Dubbe, Tin en tinnegieters in Nederland 1978, p. 351 fig. 318,319, 320

Rienewerf, Wobbenius

18^e eeuw, vader van J.H. (Dubbe) • (Zie Rienewerf, Wobbenus)

Rosevelt, Jacob

1666 - 1679

- Woont in Oosterstraat, zijn weduwe nog in 1681.
- GAG III I, dl 33, folio 341 d.d. 30 juni 1678: 'Jacob Rosevelt in olte in Oosterstrate tinnegieter heeft vordering van f. 400,= wegens verzege-ling de dato 25 nov. 1661'. Idem deel 35, folio 307v d.d. 20 jan. 1681 'Jacob Rosevelt weduwe in Oosterstrate 6 gl. Wegens gehuurd tin'.

Schaapschoe, Hindrik

1756 - 1831 (Dubbe)

- Naamregister of adresboek van Groningen voor het jaar 1817
H. Schaapschoe, Letter P, no. 19 Steentilstraat
- Hindrik Schaapschoe z.v. Jan Hindrik Schaapschoe, tingieter en Metje Symens, geboren ± 1756, overleden Groningen in de Steentilstraat 29 september 1831, oud bijna 75 jaar, tingieter, huwt Frouke Bakker overleden vóór 1831.
- Merken: B. Dubbe, Tin en tinnegieters in Nederland 1978, p. 351 fig. 321
G.M.M. Houben, Nederlandse metrieke inhoudsmaten 1988, p. 112

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Schaapschoe, Hindrik

1712 - 1734

Schaapschoe, Jannes H.

1783 (Dubbe)

- Naam op gildekan zadelmakers en tinnegieters Ao 1795.
- Prov. Groninger Courant 7 april 1780; 'De wedw. Van Harm van der Mark nu Schaapschoe presenteeren uit de hand te verkoopen hunne wel ter nering staande huis, waar in de negotie lange jaaren met goed succes gedaan en tot allerlei negotie geschikt is, staande in de oude Ebbingestraat op de hoek van Geestelijke Maagde Straate. Bovengemelde voornemens zijnde deze negotie te continueeren ten huize van J. Schaapschoe, 20 huizen verder na de Ebbinge Poorten Booge, benevens tin negotie, verzoekt een ieders gunst'.

Simon

kannegieter 1500 (Dubbe)

- Overleden 1548
- Maker van de tweede, ongeveer 33 cm. hoge tinnen **Hanze-kan** (zie Otto), die in de Fivel te Enselens bij Loppersum werd gevonden en eigendom is van het Museum van Oudheden te Groningen. Op het deksel van de kan is het wapen van de stad Groningen (dubbelkoppige adelaar) ingeslagen, alsmede de letters sim (van Simon). De kan is uit de 1^e helft van de XVIe eeuw.¹⁾
- Merk: Minke A. de Visser, Drie Groningse Hanze-tin kannen, in Oud Nederland IV (1950)

Smalsius, Samuel

- Overleden vóór 1693.
- Huwt vóór 1677 Geesjen Eijsinge, die hertrouwt in de Martini Kerk 15 augustus 1698 met Hindrick Staedt van Leer. Laatstgenoemd echtpaar leeft nog in 1708 (aankoop huis)

Staedt (Staets), Hindrick

1696 - 1730

- Rekestboek stad Groningen 20 juni 1698, 2 mei 1701, 25 juni 1705

Smidt, Gerrit

1682

Stok, B.

in de 19^e/20^e eeuw, 1892 - 192..

- Zijn bijnaam was bocheltje
- Na een redelijk grote opdracht om een internaat van borden en schotels te voorzien moest hij zijn bedrijf toch maar, bij gebrek aan voldoende opdrachten, sluiten.³⁾

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Straetman, Jannes

1691 - 1693, vóór 1697

Stratinck, Johannes

1680

Tonnis, Lucas

1634 - 1669/1670

- Woont in de Stoeldraaijerstraat
- GAG III l, dl. 7, folio 118v d.d. 9 februari 1634 Lucas Tonnis, cannegieter, (vierde gasthuisje etc.?)
- GAG III l, dl. 14, folio 241v d.d. 5-12-1652 Lucas Tonnis, cannegieter

Ubbens, Pieter (U=?)

1666, 1672

Wiardi, Rudolf

1739 - 1746

Wiltens, Geert Jans

1664 - 1671

- Woont in de Nieuwe Ebbingestraat
- GAG III a, dl. 68 d.d. 7 mei 1664 'Op requeste van Geert Jansen Wiltens tinnegieter van hijr geboortich om de borgerschap deser stadt. Hij is hervormd, dus accoord'.
- GAG III l, dl. 28 d.d. 22 januari 1671, folio 329 'Geert Wiltens tinnegieter in de Nieuwe Ebbingestraat'

Worms, Otto

1720 - 1730/1731 - 1736

Wijbens, Bouke

1701 - 1705

Zijlman, Warner Duijrts

1675?

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Tinnegieters te Appingedam

Gerrits, Hindrik	1687 - 1693
Hartman, Jan Hansen	
Heeres, Derck	1640
Sygers, Jacobs	1623 - 1687
Jacobs, Siwert	1695 - 1708
Roelefs, Peter	1715 - 1731
Sudema, Hayo	1721 - 1735
Swaerwagen, Hendrick	1669
Tebbens, Rijken	1740 - 1765
Wilkes, Hindrick	1753

Tinnegieter te Ulrum

Simon Jans

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Tinnegieters te Winschoten

Harmens, Jan	1664
Visscher, Albert	1769 X 1751 Wibbina Geerts, wed. Jurrien Zuidema
Zuidema, Hindrik	1797 Tinnegieterszoon Tinnegieter † 1824
Zuidema, Lubbertus	† 25 april 1855, 74 jaar.
Zuidema, Willem	1759 - 1797, † 1811
Zuidema, Willem	na 1850 - † 1895 Willem Zuidema, zoon van Lubbertus Zuidema, horlogemaker, en Egbertje Ebbens, Geboren Winschoten 9 februari 1815, overleden Winschoten 30 januari 1895, 79 jaar. Huwt 28 februari 1850 Hendrikje Musse, geboren te Winschoten ca. 1829, d.v. Christiaan Lodewijk Musse en Sypko Roelofs Brons. • Merk: G.M.M. Houben, Nederlandse metrieke inhoudsmaten 1988, p. 112

Van Hanze-kannen tot 'lachende lepels' zes eeuwen Groningse tinnegieters

Noten:

- John*
- ¹⁾ Minke A. de Visser, Drie Groningse Hanze-tin kannen uit de 15e en 16e eeuw in: Oud Nederland, tijdschrift gewijd aan volkscultuur en oude ambachtskunst voor verzamelaars en liefhebbers, afl. 8, augustus 1950
 - ²⁾ P.J. Reinders: Handleiding bij de wisselexpositie 'koffie uit de kraantjeskan'. 22 juli tot 14 september 1980, Ommelander Museum Borg Verhildersum, Leens, Groningen
 - ³⁾ Diederik H.J. Ninck Blok in: Groninger tin, Kunst- en Antiekjournaal, november 1997
 - ⁴⁾ Johan Schraven, Een kraantjeskan van de tinnegieter Jan Hillebrant Rienewerf uit Groningen in: Antiek maart 1990. Opmerking: het verlengen van de pootjes werd echter al eerder gedaan. Dit was dus geen novum.
 - ⁵⁾ Aantekening Bibliotheek Groninger Museum. Jan Wybe Reijenga, de laatste tinnegieter en verlakker uit het Groningse Reijenga-geslacht.